

Jaarverslag

Landelijke Commissie
Gedragcode
Hoger Onderwijs

2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Landelijke commissie	9
3. Verzoekschriften	13
4. Onderzoek	17
5. Register	21
6. Vooruitblik	25
7. Financiën	29
Bijlagen	33

Hoofdstuk 1

Inleiding

Voor u ligt het verslag over 2010 van de Landelijke Commissie Gedragscode. Zij doet hierin verslag van de door haar in het afgelopen jaar uitgevoerde activiteiten en zet tevens de koers uit voor 2011.

Het jaar 2010 heeft in het teken gestaan van de implementatie van de herziene Gedragscode, zoals die met ingang van 4 december 2009 van kracht is. De Commissie heeft haar toezichhoudende functie uitgevoerd door de afhandeling van klachten en verzoekschriften, maar meer in het bijzonder aan de hand van de bij de evaluatie van de Gedragscode geformaliseerde onderzoekstaak. In hoofdstuk 4 zal hieraan meer aandacht worden besteed.

In het studiejaar 2009/2010 studeerden ongeveer 76.000 buitenlandse studenten in het Nederlandse hoger onderwijs, zo blijkt uit cijfers van de Nuffic. Ongeveer 51.000 van hen zijn voor een volledige opleiding naar Nederland gekomen (diplomamobiteit): 33.000 studenten afkomstig uit de EU/EER; ongeveer 18.000 studenten van daarbuiten. In het kalenderjaar 2010 werden er door de IND 8260 verblijfsvergunningen afgegeven aan studenten van buiten de EU/EER: 900 verblijfsvergunningen met het doel ‘aanvullende examens’ en 7360 verblijfsvergunningen met het doel ‘studie hoger onderwijs’. In tabel 1 en 2 treft u – op basis van gegevens van de IND – de 10 nationaliteiten aan van de studenten waarvoor in 2010 de meeste visumaanvragen (voor zowel ‘aanvullende examens’ als ‘studie hoger onderwijs’) werden ingediend alsmede de 10 onderwijsinstellingen die in 2010 de meeste van deze studenten toelieten.

Tabel 1.
Nationaliteiten 2010 in absolute aantallen

	Nationaliteit	2010
1.	Chinese	2.220
2.	Turkse	660
3.	Indonesische	620
4.	Indiase	430
5.	Russische	300
6.	Mexicaanse	230
7.	Iraanse	220
8.	Ethiopische	200
9.	Colombiaanse	180
10.	Vietnamese	180

Tabel 2.
Aanbod per instelling 2010 in absolute aantallen

	Instelling	2010
1.	Rijksuniversiteit Groningen	580
2.	Technische Universiteit Delft	530
3.	Erasmus Universiteit Rotterdam	510
4.	Universiteit Maastricht	500
5.	Wageningen Universiteit	490
6.	Universiteit van Amsterdam	380
7.	Universiteit Tilburg	370
8.	Saxion Hogescholen	350
9.	Fontys Hogescholen	330
10.	Technische Universiteit Eindhoven	270

Hoofdstuk 2

Landelijke Commissie

De taken en werkzaamheden van de Commissie zijn via de website van de Gedragscode (www.internationalstudy.nl) te volgen, nu de verschillende documenten aldaar gepubliceerd worden. Met gepaste trots heeft de Commissie medio 2010 haar nieuwe huisstijl gepresenteerd. De frisse maar zakelijke uitstraling versterkt naar het oordeel van de Commissie haar werk en functie.

De Commissie is onafhankelijk en bestaat uit een voorzitter en zes leden. Voorzitter is prof. mr. R. Fernhout, voormalig Nationale Ombudsman. De koepelorganisaties benoemen de leden en plaatsvervangend leden. Eén der leden is tevens benoemd tot plaatsvervangend voorzitter. In 2010 heeft er een aantal mutaties plaatsgevonden in de samenstelling van de Commissie; door de VSNU werd een lid en plaatsvervangend lid vervangen en ook door SAIL en de HBO-raad werden nieuwe plaatsvervangend leden benoemd.

Tabel 3.
Samenstelling Landelijke Commissie (situatie 31-12-2010)

Functie	Naam	Achtergrond	Koepel
voorzitter	R. Fernhout	Voormalig Nationale Ombudsman	-
lid / plv. voorzitter	J. Donner	Voorzitter Koninklijk Instituut voor de Tropen	SAIL
lid	K.S. Ali	Directeur Onderwijs en Studenten Service Centrum/ International Relations TU Eindhoven	VSNU
lid	F.A. van der Duyn Schouten	Voorzitter Netspar, Universiteit Tilburg	VSNU
lid	C. Boom	Voormalig voorzitter Saxion Hogescholen	HBO-raad
lid	F. Kuipers	Voormalig voorzitter Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	HBO-raad
lid	H.A.M.F. Keijzer-Lambooy	Voormalig directeur ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen, voormalig voorzitter ai PAEPON	NRTO
plv. lid	J. Bonnink	Coördinator strategisch onderwijsbeleid Vrije Universiteit	VSNU
Plv. lid	M.C. Gardeur-Veltman	Adviseur Internationale Zaken Rijksuniversiteit Groningen	VSNU
plv. lid	G. Strijker	Lid College van Bestuur ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten	HBO-raad
plv. lid	H.M. de Jong	Lid College van Bestuur Hogeschool Utrecht	HBO-raad
plv. lid	L. Johnson	Hoofd Executive Office ISS, Erasmus Universiteit Rotterdam	SAIL
plv. lid	J. Dop	Adviseur en docent Webster University Leiden	NRTO

De Commissie is 9 maal ter vergadering bijeen geweest in 2010. In voorkomende gevallen is de vergadering gevolgd door een hoorzitting als onderdeel van de afhandeling van een verzoekschrift. Daarnaast heeft de Commissie in bestuurlijke en ambtelijke overleggen met de ministeries van OCW en Justitie, de NVAO, de IND, de koepelorganisaties, de Nuffic, het RCEC en de Inspectie van het Onderwijs aandacht gevraagd voor een adequate naleving van de bepalingen uit de Gedragscode alsmede voor de belangen van internationale studenten. Dat is ook schriftelijk gebeurd in haar brief aan de vaste commissie voor Onderwijs in de Tweede Kamer, waarin de Commissie de wenselijkheid van het opnemen van een systeem van kwaliteitsborging voor non degree courses en maatwerktrajecten bepleitte in het op dat moment voorliggende Voorstel van wet betreffende het nieuwe accreditatiestelsel. In de uiteindelijke wet is deze kwaliteitsborging uiteindelijk als vrijwillige mogelijkheid opgenomen.

In januari 2010 zijn de in het register van de Gedragscode opgenomen onderwijsinstellingen schriftelijk door de Commissie gewezen op de verplichtingen die volgen uit de Gedragscodebepalingen terzake van de accreditatie van het aangeboden onderwijs alsmede de heldere en toegankelijke informatievoorziening hierover. Tevens is daarbij de mogelijkheid van een onderzoek op deze punten door de Commissie aangekondigd. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4.

Tot in het najaar van 2010 was het kabinet voornemens om met ingang van 1 januari 2011 de Wet Modern migratiebeleid in te voeren, welke een aantal procedures voor het verkrijgen en verlengen van verblijfsvergunningen zal vereenvoudigen. Op het gebied van 'studie' is door de IND een proeftuin ingericht waarin door een aantal universiteiten en hogescholen geoefend is met de uitvoering van de in de Gedragscode uitgewerkte norm voor de studievoortgang en afmeldplicht. De Commissie is door de IND betrokken bij de uitvoering en evaluatie van deze pilot.

De Commissie heeft tevens de ontwikkelingen gevolgd van het NVAO certificaat internationalisering (pilot) en de invoering van het nieuwe accreditatiestelsel. Tot slot was de Commissie vertegenwoordigd in de jury die tijdens het Jaarcongres van de Nuffic de Oranje Loper Award uitreikte aan de TU Delft.

Nu de IB-Groep, die de secretaris en de onderzoeker van de Commissie levert, met ingang van 1 januari 2010 gefuseerd is met de Centrale Financiële Instellingen en onderdeel geworden is van het ministerie van OCW, zullen begin 2011 in een tussen de Commissie en het ministerie te sluiten convenant de onafhankelijkheid, taken en verantwoordelijkheden van beide partijen worden vastgelegd.

Hoofdstuk 3

Verzoekschriften

De Commissie is belast met het toezien op de naleving en het toetsen van het handelen van de instellingen voor hoger onderwijs aan de Gedragscode. Zij doet dit onder andere door de behandeling van verzoekschriften die op grond van de Gedragscode kunnen worden ingediend. Tevens kan de Commissie het initiatief nemen tot het doen van eigen onderzoek (zie hoofdstuk 4). De uitspraken en oordelen van de Commissie worden gepubliceerd op de website van de Gedragscode: www.internationalstudy.nl.

Er werden in 2010 vier nieuwe verzoekschriften ingediend. Daarnaast is begin 2010 de behandeling van een tweetal verzoekschriften uit 2009 afgerond. Eind 2010 waren alle verzoekschriften afgehandeld.

De twee verzoekschriften uit 2009 betroffen beide een klacht van een hogeschool terzake van de toepassing van de taaleis Engels door twee andere hogescholen door eigen taaltoetsen Engels te hanteren. De procedures waren geruime tijd aangehouden om de betreffende instellingen in de gelegenheid te stellen een equivaleringsonderzoek te laten uitvoeren door het RCEC naar de vergelijkbaarheid van de eigen taaltoetsen Engels met de IELTS-test. Na een hoorzitting in januari 2010 is in februari 2010 in beide procedures door de Commissie uitspraak gedaan.

De nieuwe verzoekschriften werden in twee gevallen na korte tijd weer ingetrokken. Het ging om een verzoekschrift van een onderwijsinstelling tegen de Staat der Nederlanden, meer in het bijzonder tegen de IND alsmede een verzoekschrift van een oud-student tegen zijn onderwijsinstelling. De verzoekschriften werden ingetrokken omdat na bevraging onduidelijkheid bestond over de bevoegdheid van de Commissie en bleek dat de voorliggende verzoekschriftprocedure bij de betreffende onderwijsinstelling niet (volledig) was gevolgd. Een kwartaal later werden van de betreffende student alsmede een andere oud-student wederom twee zeer uitvoerige verzoekschriften ontvangen. De behandeling hiervan heeft geruime tijd geduurd als gevolg van het inwinnen van informatie bij de NVAO, de organisatie van een gecombineerde hoorzitting alsmede een onderzoek ter plaatse. Nadat de Commissie uitspraak had gedaan, is deze in zowel het Nederlands als het Engels gepubliceerd. De uitspraak bevat naast een oordeel over de grieven ook een aantal aanbevelingen en maatregelen.

Een kwartaal later werden van de hierboven aangehaalde student alsmede een andere oud-student van dezelfde onderwijsinstelling twee zeer uitvoerige verzoekschriften ontvangen over de vermeende schending van Gedragscodebepalingen door de instelling betreffende ondermeer de interne klachtprocedure, de presentatie van de opleiding, de accreditatie van de opleiding, de taalvaardigheid van de docenten en de naleving van de toelatingseisen.

De behandeling van de omvangrijke dossiers heeft geruime tijd geduurd, mede als gevolg van het inwinnen van informatie bij de NVAO, het organiseren van een gecombineerde hoorzitting alsmede een onderzoek van de studentendossiers bij de betreffende onderwijsinstelling. Nadat de Commissie uitspraak had gedaan, waarbij het verzoekschrift gedeeltelijk gegrond verklaard werd, is deze in zowel het Nederlands als het Engels gepubliceerd. De uitspraak bevat naast een oordeel over de grieven ook een aantal aanbevelingen en maatregelen.

De uitspraken en oordelen van de Commissie zijn gepubliceerd op de website van de Gedragscode: www.internationalstudy.nl.

Hoofdstuk 4

Onderzoek

De onderzoeksfunctie van de Commissie is onlosmakelijk verbonden met haar toezicht-houdende taak. Ook uit de evaluatie van de werking van de Gedragscode (begin 2009) is dat gebleken. Hoewel de Commissie nadrukkelijk geen inspectie is, wordt de zelfregie versterkt door op te treden in geval van mogelijke schending van Gedragscodebepalingen. Niet slechts in reactie op ingediende verzoekschriften, maar tevens door signalen en risico's te onderzoeken. In 2010 is dan ook een medewerker vanuit de organisatie van de registerbeheerder op deze functie geplaatst. De onderzoeker zal tevens fungeren als plaatsvervangend secretaris van de Commissie, zodat het afbreukrisico verkleind wordt en de continuïteit geborgd is.

De Commissie heeft in 2010 deze taak op verschillende manieren vorm gegeven. Allereerst is begin 2010 een in 2009 gestart onderzoek voortgezet betreffende de eigen taaltest Engels alsmede de accreditatie van het (graadverlenend) onderwijsaanbod van een instelling voor hoger onderwijs. Nadat de instelling was gehoord, heeft de Commissie in maart 2010 haar oordeel bekend gemaakt en daarbij een maatregel opgelegd. Omdat deze door de betreffende instelling niet werd uitgevoerd, heeft de Commissie de ultieme sanctie opgelegd: schrapping van de instelling uit het register van de Gedragscode (zie hoofdstuk 5).

In het tweede kwartaal is de Commissie na de ontvangst van diverse signalen een onderzoek gestart naar de invulling en toepassing van de uitzonderingsbepaling die terzake van de taaleis in de herziene Gedragscode voor (een deel van) het Kunstonderwijs is opgenomen. De betreffende opleidingen en instellingen zijn aan de hand van het CROHO geselecteerd en benaderd. Eind 2010 zijn de bevindingen ter becommentariëring aan de betrokken instellingen voorgelegd, waarna begin 2011 het eindrapport door de Commissie gepubliceerd zal worden.

Tot slot is eind 2010 een onderzoek gestart naar de voorlichting door onderwijsinstellingen over de accreditatiestatus van het aangeboden onderwijs. Een dergelijk onderzoek was door de Commissie begin 2010 schriftelijk al aangekondigd. De Commissie hecht grote waarde aan een heldere voorlichting omdat het aanbieden van niet of niet afdoende geaccrediteerde opleidingen op gespannen voet staat met de Gedragscode.

Bovendien bestaat er bij deze opleidingen geen recht op de (in de WHW beschermde) graden of titels. De afronding van dit onderzoek wordt verwacht in mei 2011.

De resultaten van de onderzoeken door de Commissie worden gepubliceerd op de website van de Gedragscode: www.internationalstudy.nl.

Hoofdstuk 5

Register

Op 1 januari 2010 waren er 85 instellingen voor hoger onderwijs opgenomen in het register van de Gedragscode. De IB-Groep (met ingang van 1 januari 2010 Dienst Uitvoering Onderwijs, DUO) is door de koepelorganisaties aangewezen en door de ministeries van OCW en Justitie erkend als beheerder van het register met instellingen die de Gedragscode hebben ondertekend.

Gedurende 2010 zijn er vijf aanmeldingen ontvangen of verwerkt. Twee hiervan zijn lopende de procedure weer door de betrokken instelling ingetrokken omdat niet aan de voorwaarden kon worden voldaan. Drie aanvragen zijn gehonoreerd en hebben geleid tot opname in het register. Er zijn geen aanmeldingen afgewezen.

Uniek is dat er voor de eerste maal sinds de inwerkingtreding van de Gedragscode overgegaan is tot het schrappen van geregistreerde instellingen. In drie gevallen ging het om onderwijsinstellingen welke niet langer als zelfstandige instelling bestaan maar gefuseerd zijn met andere instellingen (ISS en IHS met EUR en ITC met UTwente). Zij zijn om die reden door de registerbeheerder geschrapt uit het register.

Nadat een maatregel, welke door de Commissie was opgelegd na een onderzoek naar de toepassing van de taaleis, door een onderwijsinstelling niet werd uitgevoerd, heeft de Commissie na een aantal waarschuwingen besloten deze instelling uit het register van de Gedragscode te schrappen.

Aldus waren er op 31 december 2010 84 instellingen voor hoger onderwijs in het register opgenomen. Er waren op dat moment geen aanmeldingen voor opname in het register in behandeling.

Van de in het register van de Gedragscode opgenomen onderwijsinstellingen gaat het in 14 gevallen om leden van de VSNU, in 41 gevallen om leden van de HBO-raad, in 3 gevallen om leden van SAIL en in 7 gevallen om leden van de NRTO. In 19 gevallen is geen sprake van lidmaatschap van een koepelorganisatie.

In 2010 zijn, net als in 2009, bij de Commissie geen verzoekschriften ontvangen ter zake van de dienstverlening van de DUO als registerbeheerder van de Gedragscode (2008: 1 verzoekschrift).

Ten behoeve van de uitvoering van de taak van registerbeheerder is door DUO een website ontwikkeld (www.internationalstudy.nl) waar het register te raadplegen is, informatie te vinden is voor de internationale student alsmede de onderwijsinstelling en tevens informatie over de Commissie wordt gegeven.

Via de website van de Gedragscode wordt ook de lijst gepubliceerd van culturele instellingen die onderwijs op het gebied van het cultuurbeleid verzorgen alsmede de lijst van instellingen die onderwijs op het gebied van ontwikkelingssamenwerking verzorgen. Daarmee komt op één website alle informatie samen die voor de IND van belang is bij de behandeling van aanvragen voor de verlening en verlenging van verblijfsvergunningen met het oog op studie in het hoger onderwijs.

De website www.internationalstudy.nl werd in 2010 ruim 17.000 maal bezocht met gemiddeld 330 bezoekers per week. De bezoekers waren afkomstig uit meer dan 25 landen. Voor de 10 landen met de meeste bezoekers, wordt verwezen naar tabel 4.

Tabel 4.
Bezoekers website 2010 naar land

	Land	Aantal	Percentage
1.	Nederland	4469	25,6 %
2.	Duitsland	1154	6,6 %
3.	Indonesië	988	5,6 %
4.	China	864	4,9 %
5.	Verenigde Staten	658	3,7 %
6.	India	542	3,1 %
7.	Vietnam	392	2,2 %
8.	Verenigd Koninkrijk	376	2,1 %
9.	Rusland	328	1,8 %
10.	Roemenië	308	1,7 %

Gegevens afkomstig van Sitestat, een Nedstat applicatie.

Hoofdstuk 6

Vooruitblik

De Commissie zet in 2011 haar reguliere werkzaamheden in het kader van de behandeling van ingediende verzoekschriften voort, netals het initiëren van onderzoeken terzake van de toepassing van Gedragscodebepalingen. Meer in het bijzonder wil de Commissie in 2011 haar aandacht richten op de voorlichting over het onderwijsaanbod van instellingen aan internationale studenten, en dan met name waar het gaat om het ontbreken van NVAO-accreditatie en het 'civiel effect'.

In overleggen met de koepelorganisaties en stakeholders van de Gedragscode zal de Commissie de mogelijke gevolgen bespreken van de staatkundige hervormingen welke in oktober 2010 hebben geleid tot de uitbreiding van het land Nederland met de (bijzondere) gemeenten Bonaire, St. Eustatius en Saba. Daarnaast wil de Commissie met de koepelorganisaties spreken over de oprichting van een fonds, dat in noodsituaties uitkomst kan bieden. Aanleiding hiervoor is de sluiting en het faillissement van een onderwijsinstelling in Den Haag in 2010, ten gevolge waarvan niet alleen de zittende studenten, maar ook de nog in het buitenland verblijvende aankomende studenten hun reeds aanbetaalde collegegelden zagen verdwijnen. Dat is niet alleen een persoonlijk drama maar ook slecht voor de reputatie van het Nederlandse hoger onderwijs.

Ook zal de Commissie de gesprekken coördineren betreffende de vaststelling van een landenlijst, te hanteren door de instellingen bij de toepassing van de vrijstelling van de taaleis Engels voor buitenlandse studenten. Nu de IB-Groep als zelfstandig bestuursorgaan is opgehouden te bestaan en als DUO onderdeel is geworden van het ministerie van OCW, zal de commissie begin 2011 haar taken en verantwoordelijkheden vastleggen in een convenant met DUO.

Naar verwachting zal in de loop van 2011 alsnog het Wetsvoorstel Modern migratiebeleid in werking treden. De Commissie zal in overleg met het betrokken departement de samenhang tussen wetgeving en zelfregulering bewaken, nu in het toekomstige stelsel geen verschillende gevolgen mogen ontstaan tussen de taken van de registerbeheerder en de Commissie (toepassing en handhaving Gedragscode) en de taken van de IND (toepassing en handhaving Modern migratiebeleid). Hierbij wordt ook de Inspectie van het Onderwijs betrokken.

Tot slot gaat de Commissie ook in 2011 de bekendheid van de Gedragscode vergroten door bijvoorbeeld het geven van presentaties en mogelijk het uitbrengen van een brochure. De kwaliteitszorg rondom de internationale student is naar het oordeel van de Commissie het aanknopingspunt voor het gesprek met en tussen de onderwijsinstellingen, overheid en overige organisaties.

Hoofdstuk 7

Financiën

Het budget voor de kosten welke gepaard gaan met de uitvoering van de Gedragscode wordt beschikbaar gesteld door het ministerie van OCW en beheerd door DUO. In onderstaande tabel wordt - op basis van door DUO verstrekte gegevens - de realisatie 2010 en prognose 2011 weergegeven.

Tabel 5.
Financiën Gedragscode 2010 en 2011

	Prognose 2010	Realisatie 2010	Prognose 2011	Toelichting
Personeel (kosten + opslagen)	170.000	170.000	170.000	Formatieve ruimte secretaris en onderzoeker = 1,6 fte.
Materieel	9.000	14.000	11.000	Vergaderkosten, drukwerk, vertaling Gedragscode, Reglement en uitspraken.
Vacatiegelden LC	31.000	27.500	31.000	Zie onderstaande specificatie naar kwartaal.
Aanvullend onderzoek LC	42.500	0	42.500	Wel budget, geen formatie.
Totaal	252.500	211.500	254.500	

Over 2010 hebben afrekeningen plaatsgevonden van de vacatiegelden voor een bedrag ter grootte van 27.344,51 euro. De toekenning en uitbetaling van de vacatiegelden geschiedt conform de met ingang van 1 september 2009 geldende Regeling Vacatiegelden, gepubliceerd op de website van de Gedragscode.

Tabel 6.
Vacatiegelden, inclusief reiskosten

Periode	2010	2009
1e kwartaal	9.300,87	3.006,80
2e kwartaal	7.367,87	9.548,40
3e kwartaal	6.255,72	1.898,80
4e kwartaal	4.420,05	10.342,69
Totaal	27.344,51	24.796,69

Bijlagen

Gedragcode internationale student hoger onderwijs

Herzien 4 december 2009

Preambule

Overwegende dat het Nederlandse hoger onderwijs verdere verbetering en versterking van de internationale samenwerking beoogt en Nederland zich met haar onderwijsinstellingen in het buitenland als kennis-samenleving wil profileren;

de onderwijsinstellingen Nederlandse en internationale studenten in principe op dezelfde wijze behandelen, maar dat informatievoorziening aan en zorg voor internationale studenten in sommige opzichten nadere regulering behoeven;

de onderwijsinstellingen kwalitatief goede internationale studenten wensen aan te trekken en voor de omgang met internationale studenten door middel van deze gedragscode een gestroomlijnde, op elkaar afgestemde gedragslijn vaststellen;

het van belang is dat de onderwijsinstellingen aan de internationale studenten een duidelijk en eenduidig beeld geven van het Nederlandse hoger onderwijs-systeem en het door de onderwijsinstelling aangeboden onderwijs overeenkomstig de beschrijving in het Diploma Supplement zoals vastgesteld door het Ministerie van OCW;

de onderwijsinstellingen in dat kader op een inzichtelijke, toegankelijke en eenduidige wijze informatie wensen te verstrekken over de kwaliteit van de geboden opleiding, de plaats die deze inneemt binnen het Nederlandse systeem, de geboden voorzieningen, de kosten voor studie en levensonderhoud alsmede over de toelatingseisen die worden gesteld aan internationale studenten;

de onderwijsinstellingen het internationalisering-instrumentarium van de Nederlandse overheid slechts

kunnen gebruiken onder voorwaarde van zorgvuldige omgang met internationale studenten; de Nederlandse overheid het aannemelijk acht dat de onderwijsinstellingen die deze gedragscode onderschrijven, uitvoeren en toepassen, zorgvuldig omgaan met internationale studenten;

de Nederlandse overheid de ondertekening van de gedragscode door de onderwijsinstellingen als voorwaarde stelt voor het kunnen verlenen van verblijfsvergunningen aan ingezetenen van buiten de EU/EER/Zwitserland voor studie op het niveau van hoger onderwijs;

de Nederlandse overheid de onderwijsinstellingen die deze gedragscode onderschrijven en uitvoeren, ondersteunt en van relevante informatie voorziet door middel van haar buitenlandse kantoren;

de onderwijsinstellingen die zich hebben aangesloten bij deze gedragscode, deze onderschrijven als uitgangspunt voor de relatie tussen de internationale student en de onderwijsinstelling;

de onderwijsinstelling zich door ondertekening verplicht tot het naleven van de in de gedragscode opgenomen verplichtingen en zich ertoe verbindt te handelen in de geest van de gedragscode wat betreft zaken waarover niets in de gedragscode is opgenomen;

om bovenstaande doelen te verwezenlijken nadere afspraken noodzakelijk zijn, waarmee de gedragscode een aanvulling is op het bestaande wettelijke kader. Onder het bestaande wettelijke kader wordt in ieder geval verstaan artikel 7.28 WHW, 3.41 van het Vreemdelingenbesluit 2000 en hoofdstuk B6 van de Vreemdelingen-circulaire 2000.

Verplichten de onderwijsinstellingen zich tot de volgende gedragslijnen en handelingen:

1 Definities

Agent:

een individu, bedrijf of andere organisatie die, al dan niet op commerciële basis, diensten aanbiedt aan (aankomende) internationale studenten, die in Nederland wensen te studeren, of diensten aanbiedt aan een onderwijsinstelling voor het werven van internationale studenten.

Belanghebbende:

de internationale student, de onderwijsinstelling, de HBO-raad, PAEPON, SAIL en de VSNU alsmede de Ministeries van BZ, OCW, LNV en Justitie.

Gedragscode:

voorliggende gedragscode internationale student hoger onderwijs.

Internationale student:

een student met een buitenlandse nationaliteit die – voor zover het een derdelander betreft – op basis van een daartoe afgegeven verblijfsvergunning – onderwijs gaat volgen aan een Nederlandse onderwijsinstelling.

Onderwijsinstelling:

een volgens de WHW bekostigde of aangewezen instelling of een in het kader van artikel 2 van de kaderwet subsidies Ministerie van Buitenlandse Zaken en de artikelen 2.4.6, 2.4.11 (sub c) en 2.4.12 (sub a en b) van de subsidieregeling Ministerie van Buitenlandse Zaken van 22 november 2004 gesubsidieerde instelling van hoger onderwijs dan wel een instelling die door de NVAO of daarmee vergelijkbare accreditatiekaders geaccrediteerd hoger onderwijs aanbiedt en die deze gedragscode ondertekend heeft en als deelnemende instelling is geregistreerd bij de registerbeheerder.

Landelijke commissie:

de commissie zoals bedoeld in paragraaf 7.

Register:

het door de registerbeheerder bij te houden openbare register van onderwijsinstellingen die de gedragscode hebben ondertekend.

Registerbeheerder:

de Informatie Beheer Groep (IB-Groep) of haar rechtsopvolger.

Onderwijs:

al het hoger onderwijs – waaronder begrepen het voorbereidend jaar - dat door dan wel onder verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling wordt aangeboden aan de internationale student.

Vorbereidend jaar:

voorbereidend onderwijs – waaronder begrepen het voorbereidend taalonderwijs – met een duur van maximaal één jaar, dat door of onder verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling wordt aangeboden aan de internationale student teneinde tot de reguliere opleiding te worden toegelaten.

Toelating tot de opleiding:

het positieve resultaat van de beoordeling door de onderwijsinstelling van tenminste de vooropleiding, de taalvaardigheid en de diploma's van de internationale student die om toelating en inschrijving voor een specifieke opleiding verzoekt.

Inschrijving:

de administratieve handeling van de onderwijsinstelling op verzoek van de toegelaten internationale student ten gevolge waarvan de rechten en plichten met betrekking tot het volgen van onderwijs ontstaan.

Koepelorganisaties:

HBO-raad, PAEPON, SAIL en VSNU.

Derdelanders:

internationale studenten afkomstig uit landen niet zijnde Zwitserland of lidstaten van de EU/EER.

Referentperiode:

de periode waarin een toegelaten internationale student staat ingeschreven bij één en dezelfde onderwijsinstelling.

Proportionele nominale studielast:

de nominale studielast behorende bij de periode van inschrijving in een studiejaar.

2 Informatievoorziening

- 2.1 De onderwijsinstelling stelt tijdig betrouwbare en eenvoudig toegankelijke informatie aan de internationale student ter beschikking over het aangeboden onderwijs, tenminste met betrekking tot:
- de status van de opleiding in termen van accreditatie;
 - de criteria waaraan de kwaliteit van het onderwijs dient te voldoen, alsmede de interne procedures om deze kwaliteit te waarborgen;
 - een beschrijving van de opleiding, het te behalen getuigschrift en de wettelijke status van dit getuigschrift alsmede de onderwijs- en examenregeling (of een daarmee vergelijkbare regeling) dan wel een samenvatting daarvan;
 - de toelatingseisen voor de opleiding, inclusief procedures voor toelating en inschrijving en de daarmee verbonden kosten;
 - de taal waarin het onderwijs gegeven wordt;
 - aanvullende vergoedingen die de onderwijsinstelling mogelijk van de internationale student vraagt in het kader van het bovenstaande dan wel de in paragraaf 3, 4 en 5 genoemde diensten;
 - de normering van de studievoortgang als bedoeld in paragraaf 5, inclusief de procedure voor toestemming als bedoeld in artikel 4.7;
 - deze gedragscode.

De bovengenoemde informatie omvat bij voorkeur een beschrijving van de kennis en de vaardigheden die de internationale student bij een succesvolle afronding zal hebben behaald.

- 2.2 De informatie die de onderwijsinstelling op grond van de gedragscode aan de internationale student verstrekt, dient in de Engelse taal, dan wel de taal waarin het onderwijs wordt gegeven, dan wel in de moedertaal van de internationale student, te worden verstrekt.
- 2.3 De onderwijsinstelling draagt er zorg voor dat bij haar reclame-uitingen en presentatie duidelijk de aard van de onderwijsinstelling en het onderwijs blijkt en dat hierbij en bij de werving van internationale studenten wordt gehandeld

volgens de regels en normen zoals vastgelegd door de Nederlandse Reclame Code Commissie in de Reclame Code, met name de algemene code (I) en de bijzondere reclamecode voor cursussen (II-b). De onderwijsinstelling voert in de Engelse taal zijn naam zodanig dat de aard van de instelling hieruit duidelijk blijkt.

3 Agenten

- 3.1 Indien de onderwijsinstelling aan een agent opdracht geeft tot werving van internationale studenten, ziet de onderwijsinstelling erop toe dat de agent handelt in de geest van deze gedragscode. De onderwijsinstelling blijft ook bij uitbesteding van (een deel van) het proces van werving en selectie verantwoordelijk voor de toelating van de internationale studenten. De onderwijsinstelling maakt slechts gebruik van een agent die beschikt over voor de werving noodzakelijke kennis van het Nederlandse hoger onderwijsstelsel en schakelt geen agent in aan wiens eerlijkheid en integriteit getwijfeld kan worden. De onderwijsinstelling draagt er zorg voor dat haar agent toegang heeft tot de actuele en adequate onderwijsinformatie van de instelling.
- 3.2 De onderwijsinstelling sluit een schriftelijke overeenkomst met een ieder die als agent de bevoegdheid tot werving van internationale studenten verkrijgt. De overeenkomst benoemt de wederzijdse verantwoordelijkheden van de agent en de onderwijsinstelling en specificereert de vereisten uit de Gedragscode waaraan moet worden voldaan. Daarnaast bevat de overeenkomst afspraken over het toezicht op de activiteiten van de agent met inbegrip van de corrigerende maatregelen als bedoeld in artikel 3.7 die getroffen kunnen worden, en de voorwaarden voor beëindiging van de overeenkomst, waaronder de verplichte onmiddellijke beëindiging in omstandigheden als bedoeld in artikel 3.8.
- 3.3 De onderwijsinstelling sluit geen overeenkomst met een agent indien zij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat de agent betrokken is bij, dan wel in het verleden betrokken is geweest bij oneerlijke praktijken, waaronder het bewust werven van internationale studenten die niet aan de vereiste opleidingsvoorwaarden kunnen voldoen, en/of internationale studenten werft

van wie de agent weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zij niet aan de vreemdelingenrechtelijke toelatingsvoorwaarden voldoen.

- 3.4 De internationale student betaalt de voor het onderwijs en eventueel de toelating tot het onderwijs verschuldigde bedragen aan de onderwijsinstelling dan wel in het geval van joint of double degree programs aan de aan te wijzen (buitenlandse) onderwijsinstelling.
- 3.5 Indien wervings- of bemiddelingskosten verschuldigd zijn aan de agent, wordt in de overeenkomst tussen de onderwijsinstelling en de agent opgenomen door wie deze kosten aan de agent worden voldaan. De internationale student dient over de inhoud van deze bepaling uit de overeenkomst op grond van artikel 2.1 duidelijk te worden geïnformeerd.
- 3.6 De onderwijsinstelling maakt afspraken met de agent over het toezicht op zijn handelen. De onderwijsinstelling stelt zich tevens regelmatig op de hoogte van de ervaringen van de internationale studenten. De onderwijsinstelling geeft op verzoek van de landelijke commissie (zie paragraaf 7) inzicht in haar overeenkomsten met de agent. De onderwijsinstelling neemt in de overeenkomsten met de agent op dat de overeenkomst aan derden ter inzage gegeven kan worden.
- 3.7 De onderwijsinstelling neemt onmiddellijk corrigerende maatregelen indien zij verneemt dat een agent zich onachtzaam, onzorgvuldig of onbekwaam gedraagt, dan wel betrokken is bij valse, misleidende of onethische reclame en werving, met inbegrip van activiteiten die de goede naam van het Nederlandse hoger onderwijs kunnen schaden.
- 3.8 Wanneer een onderwijsinstelling een overeenkomst heeft gesloten met een agent en vervolgens verneemt, dan wel kan vermoeden dat de agent, dan wel degenen die voor hem werken, wervings- of bemiddelingskosten bij de internationale student in rekening heeft gebracht in strijd met hetgeen daarover in de overeenkomst overeenkomstig artikel 3,5 is bepaald, wordt de overeenkomst met onmiddellijke ingang beëindigd. De overeenkomst wordt tevens met onmiddellijke ingang beëindigd zodra de onder-

wijsinstelling verneemt, dan wel kan vermoeden dat de agent, dan wel degenen die voor hem werken, handelt in strijd met het bepaalde in artikel 3.3.

4 Toelating en inschrijving tot de opleiding

- 4.1 Indien een internationale student om toelating en inschrijving verzoekt bij de onderwijsinstelling, wordt eerst de toelaatbaarheid beoordeeld aan de hand van tenminste de benodigde vooropleiding, voldoende taalvaardigheid (zie artikel 4.2) en diploma's, gericht op de specifieke opleiding waarvoor toelating en inschrijving wordt verzocht. De onderwijsinstelling stelt deze toelatingseisen vast voorafgaand aan de werving van de internationale student voor de betreffende opleiding en controleert voorafgaand aan de toelating en inschrijving of de internationale student aan de gestelde eisen voldoet.
- 4.2 De onderwijsinstelling stelt voor het onderwijs dat zij aan internationale studenten aanbiedt de minimale taaleisen vast waaraan de internationale student moet voldoen en ziet erop toe dat de internationale student daaraan ook daadwerkelijk voldoet.

Indien het gaat om Nederlandstalig onderwijs geldt het gestelde in artikel 7.28, tweede lid WHW.

Indien het gaat om Engelstalig onderwijs wordt minimaal een 'academic' IELTS-test met een 'overall band score' van 6.0 (zes) gehanteerd voor het Bachelor- en Master-niveau. Voor het voorbereidend jaar met een duur van 6 tot 12 maanden geldt een minimumeis van 5,0 IELTS; voor een voorbereidend jaar van 6 maanden of korter geldt een minimumeis van 5,5 IELTS.

Voor de scores van andere geaccepteerde taaltesten dan IELTS wordt onderstaande tabel¹ gehanteerd:

IELTS, TOEFL, TOEIC en Cambridge ESOL scores

IELTS	TOEFL Paper	TOEFL Computer	TOEFL Internet	TOEIC ²	Cambridge ESOL
7.5	625	263	113	790	CPE – C
7.0	600	250	100	780	
6.5	575	232	90	720	CAE – C
6.0	550	213	80	670	
5.5	525	196	70	620	FCE – C
5.0	500	173	60	600	

De onderwijsinstelling of sector die een andere taaltest of score gebruikt dan welke genoemd zijn in bovenstaande tabel, doet bij de landelijke commissie een met een onafhankelijk en extern oordeel van het RCEC gemotiveerd verzoek om de betreffende test of score vergelijkbaar te verklaren met de IELTS-test en score.

- 4.3 In afwijking van het gestelde in artikel 4.2 kan een onderwijsinstelling een internationale student die zijn vooropleiding heeft genoten in een land, waarin het Engels de officiële voer- en onderwijstaal is, vrijstellen van de verplichting een taaltest af te leggen. De landelijke commissie kan de onderwijsinstelling verzoeken een verklaring van NUFFIC te overleggen, waarin wordt bevestigd dat de vooropleiding in de Engelse taal is genoten.

De onderwijsinstelling voor hbo-opleidingen op het gebied van de kunst kan aangepaste eisen stellen ten aanzien van het niveau van de Engelse taalvaardigheid. Het betreft opleidingen die zijn geregistreerd in het subonderdeel opleidingen op het gebied van de kunst van het onderdeel Taal en Cultuur in het CROHO. Ten aanzien van deze opleidingen gelden wettelijk aanvullende eisen (artikel 7.26a WHW), primair in verband met de vereiste artistieke kwaliteit. Deze opleidingen toetsen de Engelse taalvaardigheid binnen het kader van de selectieprocedure en worden vrijgesteld van de verplichting een taaltest af te nemen zoals omschreven in artikel 4.2. Gezien de speciale aard van deze opleidingen stelt de examencommissie vast wat het gewenste taalniveau is en legt dit vast in het Onderwijs en Examen Reglement.

- 4.4 De onderwijsinstelling zal de internationale stu-

dent schriftelijk en gemotiveerd toelating en/of inschrijving weigeren wanneer deze niet aan de door de onderwijsinstelling en/of de opleiding gestelde eisen voldoet of wanneer de internationale student niet inloot vanwege de numerus fixus. De onderwijsinstelling vermeldt hierbij de rechtsmiddelen, die door de internationale student in verband met de weigering kunnen worden gehanteerd.

- 4.5 De onderwijsinstelling kan voor de uitvoering van een toetsing van de taaleis, de vooropleiding en de diploma's een vergoeding vragen. De onderwijsinstelling is dan verplicht de internationale student hierover te informeren conform artikel 2.1.
- 4.6 De onderwijsinstelling die de toelating en/of inschrijving tot de opleiding afhankelijk maakt van het succesvol doorlopen van een voorbereidend jaar, vergewist zich er vooraf van dat de internationale student het voorbereidend jaar naar verwachting succesvol zal afronden.
- 4.7 De onderwijsinstelling zal de toelaatbare derde-lander bij de inschrijving verzoeken zich schriftelijk akkoord te verklaren met de procedure waarbij de onderwijsinstelling de derde-lander – al dan niet met voorafgaand bericht – bij de IND afmeldt, ingeval van beëindiging van de inschrijving of de vaststelling dat geen sprake is van voldoende studievoortgang als bedoeld in artikel 5.5 en 5.6

5 Aanbod voor en begeleiding van internationale studenten

- 5.1 De onderwijsinstelling voldoet aan de voor de instelling geldende nationale wettelijke eisen.
- 5.2 De instelling biedt internationale studenten alleen daadwerkelijk geaccrediteerd graadverlenend onderwijs aan. Accreditatie van de opleiding is uitgevoerd door de NVAO of door een accreditatieorganisatie die een vergelijkbare kwaliteit van werkzaamheden biedt. De registerbeheerder zal een lijst van dergelijke accreditatieorganisaties publiceren.

Korte cursussen en maatwerk programma's op het niveau van hoger onderwijs kunnen eveneens aan internationale studenten worden

¹ De tabel is niet bedoeld om de genoemde taaltesten en/of scores onderling te vergelijken. Er wordt uitsluitend bedoeld voor de genoemde geaccepteerde taaltesten de minimale scores te formuleren voor de toelating van internationale studenten.
² Indien zowel het onderdeel 'Speaking and Writing' als 'Listening and Reading' is behaald.

aangeboden. Indien zij rechtstreeks herleidbaar zijn tot geaccrediteerde bachelor- of masteropleidingen wordt de kwaliteit van deze cursussen op die manier geborgd. Indien de cursus of het maatwerk programma niet rechtstreeks herleidbaar is tot een geaccrediteerd bachelor- of masterprogramma, dan dient de instelling de kwaliteit van betreffende cursus aan te kunnen tonen door middel van kwaliteitsborging gebaseerd op de kaders en procedures van een door de Nederlandse overheid erkend systeem van kwaliteitszorg (zie aanhangsel).

- 5.3 De onderwijsinstelling ziet erop toe dat de docenten de taal waarin het onderwijs wordt gegeven voldoende beheersen.
- 5.4 De onderwijsinstelling maakt duidelijk welke diensten zij biedt aan de internationale student in het kader van het verkrijgen van een visum en een verblijfsvergunning, huisvesting, introductie en begeleiding. In haar voorlichtingsmateriaal conform artikel 2.1 geeft de onderwijsinstelling duidelijk aan welke diensten zij in dit kader aanbiedt en wat de daaraan verbonden kosten zijn.
- 5.5 De instelling stelt jaarlijks, na afloop van ieder studiejaar, de studievoortgang vast van de internationale student. Als voldoende studievoortgang wordt aangemerkt: 50% (of meer) van de proportionele nominale studielast voor het (gedeelte van het) studiejaar. In afwijking hiervan geldt dat de internationale student het voorbereidend jaar met goed gevolg dient af te ronden.

Indien geen sprake is van voldoende studievoortgang stelt de instelling de oorzaak hiervan vast, bijvoorbeeld door een studievoortganggesprek met een studieadviseur.

Indien blijkt dat de internationale student niet/onvoldoende studeert of het niveau niet aankan, wordt de derdelander binnen een maand afgemeld bij de IND.

Wanneer blijkt dat er persoonlijke omstandigheden zijn als bedoeld in artikel 7.51 WHW alsmede artikel 2.1 Uitvoeringsbesluit WHW, ten gevolge waarvan er geen sprake is van voldoende studievoortgang, worden er bindende afspraken met de internationale student gemaakt om de achterstand in te lopen opdat het tijdig

afstuderen niet in het geding komt. Er vindt in dat geval voor derdelanders geen afmelding plaats bij de IND.

Het is per referentperiode per internationale student slechts éénmalig mogelijk bij derdelanders een melding aan de IND achterwege te laten indien geen sprake is van voldoende studievoortgang betreffende dezelfde internationale student, waarbij sprake is van dezelfde persoonlijke omstandigheden.

De instelling registreert wanneer er geen sprake was van voldoende voortgang en een persoonlijke omstandigheid alsmede, in geval van een derdelander, het feit dat er geen afmelding bij de IND heeft plaatsgevonden (zie aanhangsel).

- 5.6 Zodra de instelling constateert dat de inschrijving aan de instelling door een derdelander is beëindigd, wordt dit gemeld bij de IND.
- 5.7 De onderwijsinstelling heeft de verplichting het aangeboden onderwijs daadwerkelijk te geven. Indien het onderwijs om gegronde redenen wordt geannuleerd, geschiedt dit niet later dan drie maanden voorafgaand aan de aanvang van het onderwijs, korte cursussen en maatwerk uitgezonderd. Indien de internationale student reeds in Nederland is met het oog op het volgen van dit onderwijs, is de onderwijsinstelling gehouden om in overleg met de internationale student zo mogelijk een passend alternatief te zoeken en de internationale student te informeren over de (daartoe) te volgen procedures.

6 Register deelnemende onderwijsinstellingen en de taken en bevoegdheden van de registerbeheerder

- 6.1 De onderwijsinstelling verzoekt bij de registerbeheerder om opname in het register van de gedragscode, onder overlegging van de ondertekende gedragscode.
- 6.2 Het register wordt door de registerbeheerder bekend gemaakt via de websites van de registerbeheerder en via andere publicaties in de Nederlandse en Engelse taal. In het bij deze gedragscode behorende regle-

ment zijn nadere bepalingen opgenomen die zien op het register.

- 6.3 De registerbeheerder beslist binnen een maand op grond van de door de aanvrager verstrekte gegevens en stelt de aanvrager schriftelijk van de beslissing op de hoogte.
Een aanvraag wordt afgewezen, indien de aanvrager niet voldoet aan de voorwaarden en verplichtingen als bepaald in de gedragscode, waaronder begrepen de accreditatie van opleidingen door accreditatieorganisaties die niet zijn opgenomen op de lijst als bedoeld in artikel 5.2. Een aanvraag wordt tevens afgewezen indien deze wordt ingediend voordat de termijn als bedoeld in artikel 7.8 is verstreken.
- 6.4 Een onderwijsinstelling kan op eigen verzoek dan wel overeenkomstig het gestelde in artikel 7.8 op last van de landelijke commissie door de registerbeheerder uit het register worden verwijderd.
- 6.5 Indien een onderwijsinstelling aan het register wordt toegevoegd dan wel wordt verwijderd, wordt dit door de registerbeheerder op zijn websites gepubliceerd. De registerbeheerder vermeldt hierbij de reden van verwijdering.
- 6.6 Onverminderd de overige in deze gedragscode genoemde taken omvatten de taken van de registerbeheerder:
- a) de registratie van klachten;
 - b) het opstellen van een jaarverslag ten behoeve van de vaststelling door de landelijke commissie;
 - c) de verstrekking van informatie aan belanghebbenden.
- 6.7 Klachten betreffende de registerbeheerder kunnen worden ingediend bij de voorzitter van de landelijke commissie, nadat de interne klachtprocedure bij de registerbeheerder is doorlopen.

7 Landelijke commissie

- 7.1 De koepelorganisaties stellen een landelijke commissie in en omschrijven de bevoegdheden van deze commissie nader. De koepelorganisaties benoemen telkens voor een zittingsduur van drie jaar de leden van de landelijke commissie. De registerbeheerder informeert door

publicatie op zijn websites een ieder over de samenstelling van de landelijke commissie.

- 7.2 De landelijke commissie is onafhankelijk en bestaat uit zes leden. De VSNU benoemt twee leden en twee plaatsvervangende leden, de HBO-raad benoemt twee leden en twee plaatsvervangende leden, SAIL benoemt een lid en een plaatsvervangend lid en PAEPON benoemt een lid en een plaatsvervangend lid. De landelijke commissie benoemt een voorzitter die niet behoort tot de kring van belanghebbenden.

Mocht een eventueel verzoekschrift betrekking hebben op of afkomstig zijn van een onderwijsinstelling van wie een lid in de commissie zitting heeft, dan staat het betrokken lid zijn plaats af aan een plaatsvervangend lid afkomstig van een andere onderwijsinstelling.

- 7.3 De landelijke commissie heeft als taak toe te zien op de naleving van de gedragscode en het handelen van de onderwijsinstelling te toetsen aan de gedragscode. Zij doet dit onder andere door het behandelen van verzoekschriften die op grond van de gedragscode kunnen worden ingediend, conform de procedure zoals beschreven in afdeling 4 van het reglement.
- 7.4 Om aan haar taken invulling te geven zal de landelijke commissie na overleg met de koepelorganisaties een reglement opstellen dat onlosmakelijk onderdeel uitmaakt van deze gedragscode. In het reglement zal tevens worden opgenomen hoe verzoekschriften kunnen worden ingediend, op welke wijze deze worden behandeld en wat de mogelijke sancties zijn indien het verzoekschrift gegrond wordt verklaard.
- 7.5 Een ieder die daarbij een rechtstreeks belang heeft kan bij de landelijke commissie schriftelijk een verzoekschrift indienen betreffende de wijze waarop een onderwijsinstelling zich in het kader van de gedragscode jegens hem of een ander heeft gedragen.

Alvorens een verzoekschrift bij de commissie in te dienen, legt de verzoeker eerst de klacht voor aan het bevoegde gezag van de onderwijsinstelling.

De onderwijsinstelling draagt er zorg voor dat bestaande of eventueel nieuw in te richten interne klachtenprocedures openstaan voor klachten

in het kader van de gedragscode.

- 7.6 Indien de verzoeker van mening is dat de onderwijsinstelling een klacht niet naar behoren of niet binnen de daarvoor geldende termijn heeft afgehandeld dan wel nog steeds van opvatting is dat de onderwijsinstelling zich niet aan de gedragscode houdt, kan hij de verantwoording ten aanzien van de klacht en de reactie daarop door de onderwijsinstelling voorleggen aan de landelijke commissie door het indienen van een verzoekschrift.
- 7.7 Indien de landelijke commissie, na hoor en wederhoor van de verzoeker en de onderwijsinstelling, vaststelt dat een onderwijsinstelling deze gedragscode niet nakomt, stelt zij de onderwijsinstelling en de verzoeker op de hoogte van haar beslissing en de eventuele gevolgen daarvan.
- 7.8 Indien de landelijke commissie besluit tot verwijdering uit het register, neemt zij tevens een besluit over de duur van de verwijdering, alsmede onder welke voorwaarden de onderwijsinstelling weer kan worden toegelaten tot het register.
- 7.9 De landelijke commissie deelt de beslissing binnen een maand schriftelijk mee aan de onderwijsinstelling, de verzoeker, de IND en OCW.
- 7.10 De registerbeheerder fungeert als secretaris van de landelijke commissie. De secretaris brengt de Inspectie van het Onderwijs op de hoogte van alle gegronde verzoekschriften die bij de landelijke commissie zijn ingediend.

8 Ingangsdatum en wijzigingen

- 8.1 De wijzigingen op de gedragscode treden in werking op 4 december 2009.
- 8.2 Indien een belanghebbende een aanpassing van de gedragscode voorstelt of indien door wijzigingen in wetgeving dan wel om andere redenen aanpassing van de gedragscode wenselijk dan wel noodzakelijk is, wordt dit voorgelegd aan de koepelorganisaties. Wijziging is mogelijk indien de landelijke commissie op voordracht van de koepelorganisaties heeft ingestemd, behoudens indien er sprake is van dwingendrechtelijke wetgeving. De registerbeheerder draagt zorg voor de bekendmaking van de wijziging en

verspreiding van de aangepaste gedragscode.

- 8.3 Na vijf jaar vindt er, door in ieder geval de betrokken instellingen, de belanghebbenden en de registerbeheerder een evaluatie plaats van de inhoud en werking van de gedragscode. Op grond van deze evaluatie zal de gedragscode uiterlijk 1 september 2015 al dan niet gewijzigd worden vastgesteld en ondertekend door de onderwijsinstellingen. Het initiatief hiertoe wordt genomen door de landelijke commissie.

Aanhangsel

De nieuwe tekst van de Gedragscode en het daarmee verbonden Reglement is geldig vanaf 4 december 2009. Er geldt echter een overgangsregeling met betrekking tot de artikelen 5.2 en 5.5:

Artikel 5.2: Accreditering non-degree opleidingen
De accreditatie van non-degree opleidingen die niet behoren bij, onderdeel uitmaken van of afgeleid zijn van een reeds bestaande geaccrediteerde bachelor- of masteropleiding, zal onderdeel uitmaken van een door de Nederlandse overheid erkend systeem van kwaliteitszorg. Zodra de procedure hiervoor van kracht is, zal de termijn worden bepaald waarin de instellingen de hier bedoelde non-degree opleidingen dienen te laten accrediten.

Artikel 5.5:
Afmelden bij onvoldoende studievoortgang
In artikel 5.5 is een tekst opgenomen die ziet op de in werking treding van de Wet modern migratiebeleid in 2011. Tot die tijd geldt de tekst van het huidige artikel 5.5:
Zodra de onderwijsinstelling signaleert dat de internationale student geen onderwijs meer volgt zonder dat daartoe dwingende of zwaarwichtige redenen bestaan zal de onderwijsinstelling de IND hierover inlichten. De onderwijsinstelling geeft desgevraagd aan op welke wijze aan deze verplichting invulling wordt gegeven.

Toelichting

Artikel 5.2

In artikel 5.2 wordt ook gesproken over non-degree opleidingen. Dit zijn opleidingen die niet leiden tot een bachelor of master graad, maar wel van het niveau van hoger onderwijs zijn. Vaak gaat het om kortere cursussen en maatwerk cursussen. Afzonderlijke accreditatie van elk van deze opleidingen is niet doenlijk gelet op de tijdelijke aard ervan. Sommige opleidingen voldoen wel aan de eisen in artikel 5.2, omdat ze behoren bij, onderdeel uitmaken van of afgeleid zijn van een reeds bestaande geaccrediteerde bachelor of master opleiding. Voor die opleidingen en cursussen is dus geen aparte overgangsbepaling nodig. Enkele instellingen bieden specifieke cursussen aan die niet herleidbaar zijn tot bestaande geaccrediteerde bachelor of master opleidingen. Voor die instellingen zal een door de Nederlandse overheid erkend systeem van kwaliteitszorg worden ontwikkeld. Tot die tijd is er sprake van een overgangssituatie.

Op dit moment wordt de gedachte uitgewerkt dat de accreditatie van een deel van de non-degree opleidingen onderdeel zou kunnen uitmaken van de instellingsaudit in het nieuwe accreditatiestelsel. In aanvulling hierop zal echter ook een door de overheid erkend systeem van kwaliteitszorg moeten worden ontwikkeld voor die situaties waarin de instellingsaudit niet wordt of kan worden doorlopen. Zodra de procedure is vastgesteld en van kracht is, zal in overleg met de koepelorganisaties, OCW en de NVAO de termijn worden bepaald waarin de instellingen de hierbedoelde non-degree opleidingen dienen te laten accrediteren.

Artikel 5.5

In artikel 5.5 is een tekst opgenomen die is afgestemd met het ministerie van Justitie, OCW en Sociale Zaken. Het artikel bevat een regeling die onderdeel uitmaakt van het Modern migratiebeleid, de plannen van het kabinet om de migratiewetgeving te vereenvoudigen. Voorgestelde vereenvoudigingen voor de onderwijsinstellingen bestaan ondermeer hieruit dat de verblijfsvergunningen voor internationale studenten zullen worden afgegeven voor de duur van de studie en derhalve niet meer jaarlijks hoeven te worden verlengd. Ook wijzigingen in studierichting of onderwijsinstelling leiden niet langer tot een noodzakelijke wijziging van de verblijfsvergunning.

Hier tegenover staat dat instellingen de studievoortgang van internationale studenten moeten bijhouden en de IND moeten informeren indien de minimum grens van 50 procent van de in een jaar te behalen studiepunten niet is behaald.

Naar verwachting zal het Modern migratiebeleid in 2011 in werking treden. Eerst op dat moment zal ook het nieuwe artikel 5.5 in werking treden. Tot die tijd geldt de tekst van het huidige artikel 5.5.

Om instellingen tijdig in de gelegenheid te stellen voorbereidingen te treffen in de administratiesystemen en communicatie richting toekomstige studenten, is besloten het nieuwe artikel reeds op te nemen in de Gedragscode. Op deze manier kunnen vroegtijdig mogelijke kinderziektes worden opgespoord. De Landelijke Commissie zal in samenwerking met de brancheorganisaties de ervaringen inventariseren.

Lijst gebruikte afkortingen

BZ: Ministerie van Buitenlandse Zaken	NUFFIC: Netherlands Organisation for International Cooperation in Higher Education
CAE: Cambridge Certificate in Advanced English	NVAO: Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie
CPE: Cambridge Certificate of Proficiency in English	OCW: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
CROHO: Centraal Register Opleidingen in het Hoger Onderwijs	PAEPON: Platform van Aangewezen / Erkende Particuliere Onderwijsinstellingen in Nederland
ESOL: English for Speakers of Other Languages	RCEC: Research Center voor Examinering en Certificering
FCE: Cambridge First Certificate in English	SAIL: Council of Institutes for Postgraduate International Education in the Netherlands
HBO-raad: Belangen- en werkgeversvereniging van de Nederlandse hogescholen	TOEFL: Test Of English as a Foreign Language
IB-Groep: Informatie Beheer Groep	TOEIC: Test Of English for International Communication
IELTS: International English Language Testing System	VSNU: Vereniging van Universiteiten
IND: Immigratie en Naturalisatiedienst	WHW: Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
LNV: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	

Reglement

Herzien 4 december 2009

Afdeling 1.

Inleidende bepalingen

Artikel 1.

Begripsbepalingen

De definitiebepalingen uit de Gedragscode gelden tevens voor dit Reglement.

Artikel 2.

Taal.

1. De Nederlandse en Engelse versie van de Gedragscode zijn beide authentiek.
2. Alle communicatie-uitingen aangaande de internationale student betreffende de Gedragscode, het register, de landelijke commissie en het reglement, vinden plaats in de Nederlandse of Engelse taal.

Afdeling 2.

Het register

Artikel 3.

Aanvraag

1. Het aanvraagformulier voor de opname in het register dient te zijn ondertekend door het bevoegd gezag van de onderwijsinstelling, dan wel door degene die blijkens het Handels-, Verenigingen- of Stichtingenregister bevoegd is de onderwijsinstelling volledig te vertegenwoordigen.
2. De aanvraag alsmede de in lid 4 genoemde stukken worden in de Nederlandse of Engelse taal ingediend.
3. Bij de ontvangst van het formulier door de registerbeheerder wordt het formulier voorzien van een datumstempel.
4. Een aanvraag dient de volgende gegevens te bevatten:
 - a. het aanvraagformulier;
 - b. een bewijsstuk waaruit ondertekening blijkt van de Gedragscode door de onderwijsinstelling;
 - c. een bewijsstuk waaruit blijkt dat de aanvrager een onderwijsinstelling is en dat de aanvraag door het bevoegd gezag van de onderwijsinstelling is ingediend;
 - d. een bewijsstuk waaruit blijkt dat voor de aan internationale studenten aangeboden opleidingen wordt voldaan aan het gestelde in artikel 5.2 van de Gedragscode.

Artikel 4.

Behandeling aanvraag

1. De registerbeheerder bevestigt de ontvangst van de aanvraag binnen 3 werkdagen.
2. Indien de aanvraag onvolledig is, verzoekt de registerbeheerder daarbij tevens de ontbrekende gegevens te verschaffen binnen een door hem te stellen termijn.
3. Indien de gegevens niet binnen de in het tweede lid bedoelde termijn zijn verstrekt, wordt de aanvraag geacht te zijn ingetrokken.
4. De aanvraag wordt eerst in behandeling genomen, nadat alle voor de aanvraag benodigde gegevens en bewijsstukken zijn verstrekt.

Artikel 5.

Inhoud register

Elke aanvrager die een toekennende beslissing op de aanvraag heeft gekregen, wordt ingeschreven in het register. Het register is openbaar. Het register bevat de volgende gegevens:

- a. de naam van de onderwijsinstelling;
- b. het post- of bezoekadres, het internetadres en het e-mailadres van de onderwijsinstelling;
- c. de datum van opname in het register;
- d. informatie betreffende het onderwijsaanbod.

Artikel 6.

Duur van de registratie

1. De opname in het register vindt plaats met ingang van de dag waarop de toekennende beslissing op de aanvraag is genomen.
2. De opname in het register wordt verwijderd, wanneer de landelijke commissie daartoe op grond van artikel 7.8 van de Gedragscode heeft besloten.
3. De opname in het register wordt voorts verwijderd:
 - a. bij faillissement, surséance van betaling of bij feitelijke beëindiging van de activiteiten van de onderwijsinstelling, en
 - b. bij opzeggen van de registratie door de onderwijsinstelling,

Afdeling 3.

De Landelijke Commissie

Artikel 7.

Taak

1. De landelijke commissie heeft als taak toe te zien op de naleving van de Gedragscode en het handelen van de onderwijsinstelling te toetsen aan de Gedragscode. Zij doet dit onder andere door:
 - a. het behandelen van verzoekschriften die op grond van de Gedragscode kunnen worden ingediend, en
 - b. het instellen van eigen onderzoek naar de wijze waarop een onderwijsinstelling zich in het kader van de Gedragscode heeft gedragen dan wel gedraagt. Een dergelijk onderzoek vindt plaats op basis van signalen of een melding.
2. In afdeling 4 van dit reglement zijn nadere bepalingen opgenomen die zien op de behandeling van verzoekschriften. Deze gelden tevens voor het instellen van eigen onderzoek.
3. De landelijke commissie kan aanbevelingen doen aan onderwijsinstellingen.
4. De landelijke commissie stelt het jaarverslag vast en draagt zorg voor publicatie ervan.

Artikel 8.

De secretaris

1. De secretaris van de landelijke commissie, afkomstig uit de organisatie van de registerbeheerder, wordt door de landelijke commissie benoemd op voordracht van de registerbeheerder.
2. De secretaris doet voorstellen voor de vaststelling van de agenda voor de vergaderingen van de landelijke commissie, en zorgt voor tijdige toezending van de stukken alsmede de verslaglegging van de vergaderingen van de landelijke commissie.
3. De secretaris voert de administratie van de vacatiegelden en overige financiële middelen, die door het Ministerie van OCW beschikbaar worden gesteld ten behoeve van de landelijke commissie.
4. De secretaris bewaakt de voorbereiding en termijnen betreffende de afhandeling van verzoekschriften.
5. De secretaris bereidt het opstellen van het jaarverslag voor.
6. De secretaris voert de administratie van het rooster van benoeming van de leden van de landelijke commissie.
7. De secretaris zorgt voor tijdige verwerking en bekendmaking van wijzigingen in het reglement.

8. De secretaris kan andere dan de bovengenoemde taken uitvoeren; deze worden door de landelijke commissie of de voorzitter aan hem opgedragen of gemandateerd.
9. De secretaris kan worden bijgestaan door een plaatsvervangend secretaris, op wie het bepaalde in de bovenstaande leden van overeenkomstige toepassing is.

Artikel 9.

Vergaderingen landelijke commissie

1. De landelijke commissie vergadert zo dikwijls als de voorzitter of ten minste twee (plaatsvervangende) leden dat nodig achten, doch tenminste éénmaal per half jaar.
2. De voorzitter bepaalt de plaats waar en het tijdstip waarop de vergaderingen worden gehouden.
3. De voorzitter doet de (plaatsvervangende) leden ten minste acht dagen vóór de vergadering schriftelijk oproepen onder toezending van een agenda en eventuele stukken.

Artikel 10.

Besluitvorming

Besluiten worden genomen met tenminste tweederde meerderheid van stemmen, waarbij ook de voorzitter stemrecht heeft.

Afdeling 4.

Verzoekschriften en eigen onderzoek

Artikel 11.

Verzoekschrift

1. Een ieder die daarbij een rechtstreeks belang heeft, heeft het recht bij de landelijke commissie schriftelijk een verzoekschrift in te dienen betreffende de wijze waarop een onderwijsinstelling zich in het kader van de Gedragscode jegens hem of een ander heeft gedragen dan wel gedraagt.
2. De landelijke commissie is verplicht aan een verzoekschrift als bedoeld in het eerste lid te behandelen, behoudens in de gevallen bedoeld in artikel 17, eerste of tweede lid.
3. Indien een verzoekschrift betrekking heeft op of afkomstig is van een onderwijsinstelling waarvan een lid in de landelijke commissie zitting heeft, dan staat het betrokken lid zijn plaats af aan een plaatsvervangend lid dat afkomstig is van een andere onderwijsinstelling.

Artikel 12.

Eerst klachtprocedure

1. Alvorens een verzoekschrift bij de landelijke commissie in te dienen, dient de verzoeker met in achtname van het gestelde in Hoofdstuk 7 van de Gedragscode over de gedraging een klacht in te dienen bij het bevoegd gezag van de betrokken onderwijsinstelling.
2. De onderwijsinstelling draagt zorg voor een behoorlijke behandeling van mondelinge en schriftelijke klachten over haar gedragingen.

Artikel 13.

Indiening verzoekschrift

1. Een verzoekschrift bevat in elk geval:
 - a. de naam en het adres van de verzoeker;
 - b. de dagtekening;
 - c. een omschrijving van de gedraging waartegen het verzoek is gericht, een aanduiding van degene die zich aldus heeft gedragen en een aanduiding van degene jegens wie de gedraging heeft plaats-

- gevonden, indien deze niet de verzoeker is;
- d. de gronden van het verzoek;
 - e. de wijze waarop een klacht bij de onderwijsinstelling is ingediend, en zo mogelijk de bevindingen van het onderzoek naar de klacht door de onderwijsinstelling, haar oordeel daarover alsmede de eventuele conclusies die de onderwijsinstelling hieraan verbonden heeft.
2. Indien het verzoekschrift in een andere dan de Nederlandse of Engelse taal is gesteld, en een vertaling voor een goede behandeling van het verzoek noodzakelijk is, draagt de verzoeker zorg voor een vertaling in het Nederlands of het Engels.
 3. Indien niet is voldaan aan de in dit artikel gestelde vereisten, stelt de landelijke commissie de verzoeker in de gelegenheid het verzuim binnen een door haar gestelde termijn te herstellen.

Artikel 14.

Ontvangst

1. De secretaris bevestigt de ontvangst van het verzoekschrift schriftelijk binnen vijf werkdagen na de dag van ontvangst.
2. Indien het verzoekschrift onjuist is geadresseerd, wordt dit, nadat daarop de datum van ontvangst is aangetekend, zo spoedig mogelijk door de secretaris doorgezonden aan de juiste instantie, onder gelijktijdige mededeling hiervan aan de verzoeker.

Artikel 15.

Geen opschorting

Het verzoekschrift bij de landelijke commissie dat is gericht tegen een besluit inzake de behandeling van een klacht over een gedraging van een onderwijsinstelling schort de werking van het besluit niet op.

Artikel 16.

Kosten verzoek

1. De kosten die de verzoeker maakt, verband houdend met het indienen van een verzoekschrift³, komen voor zijn eigen rekening.
2. Indien daartoe naar de mening van de landelijke commissie zwaarwegende gronden bestaan kan de landelijke commissie, na een daartoe strekkend verzoek, in afwijking van het eerste lid aan verzoeker een vergoeding toekennen. Deze vergoeding vindt plaats ten laste van de onderwijsinstelling waarop het verzoekschrift betrekking heeft.

Artikel 17.

Geen verplichting tot behandeling

1. De landelijke commissie kan besluiten een verzoekschrift niet te behandelen of de behandeling niet voort te zetten indien:
 - a. het verzoekschrift niet voldoet aan de vereisten, bedoeld in artikel 13, eerste en tweede lid van dit reglement;
 - b. het verzoekschrift kennelijk ongegrond is;
 - c. het belang van de verzoeker kennelijk onvoldoende is dan wel het gewicht van de gedraging kennelijk onvoldoende is;
 - d. de verzoeker een ander is dan degene jegens wie de gedraging heeft plaatsgevonden en verzoeker geen belang heeft bij het verzoek;
 - e. niet is voldaan aan het vereiste van artikel 12, eerste lid van dit reglement;
 - f. het verzoekschrift betrekking heeft op een gedraging waartegen bij de betrokken onderwijsinstelling een klacht aanhangig is, tenzij deze klachtbehandeling ingevolge de voor de betrokken onderwijsinstelling vigerende klachtenregeling reeds beëindigd had moeten zijn;

³ Gedoeld wordt op de kosten die de verzoeker in verband met de behandeling van het verzoek redelijkerwijs heeft moeten maken. Gedacht kan worden aan kosten rechtshulpverleners, deskundigen, reiskosten en kosten van een tolk/vertaler.

- g. het verzoekschrift betrekking heeft op een gedraging waartegen een andere procedure aanhangig is dan wel in een ander procedure reeds is voorzien;
 - h. een verzoekschrift, dezelfde gedraging betreffende, bij haar in behandeling is of – behoudens indien een nieuw feit of een nieuwe omstandigheid bekend is geworden en zulks tot een ander oordeel over de bedoelde gedraging zou hebben kunnen leiden – door haar is afgedaan;
 - i. na tussenkomst van de landelijke commissie naar haar oordeel alsnog naar behoren aan de grieven van de verzoeker tegemoet is gekomen;
 - j. het verzoekschrift betrekking heeft op een gedraging zolang ter zake daarvan een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is, dan wel indien de gedraging deel uitmaakt van de opsporing of vervolging van een strafbaar feit en ter zake van dat feit een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is.
2. Voorts kan de landelijke commissie besluiten een verzoekschrift niet te behandelen of de behandeling niet voort te zetten, indien het wordt ingediend later dan een jaar:
 - a. na de kennisgeving door de onderwijsinstelling van de bevindingen van het onderzoek naar de klacht, of
 - b. nadat de klachtbehandeling door de onderwijsinstelling is geëindigd, dan wel ingevolge de voor de onderwijsinstelling vigerende klachtenregeling beëindigd had moeten zijn.
 3. Indien de landelijke commissie op grond van het eerste of tweede lid een verzoekschrift niet behandelt of de behandeling voortzet, deelt zij dit onder vermelding van de redenen zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen acht weken na ontvangst van de klacht schriftelijk aan de verzoeker mede.
 4. In het geval dat zij de behandeling niet voortzet, doet zij de in het derde lid bedoelde mededeling tevens aan de onderwijsinstelling en, in voorkomend geval, aan degene op wiens gedraging het onderzoek betrekking heeft.

Artikel 18.

Behandeling

1. De behandeling van het verzoekschrift geschiedt door de landelijke commissie, waarbij direct bij het geschil betrokken leden zich laten vertegenwoordigen door hun plaatsvervanger.
2. Aan de behandeling van het verzoekschrift wordt ook overigens niet meegewerkt door een persoon die betrokken is geweest bij de gedraging waarop het verzoekschrift betrekking heeft.

Artikel 19.

Toelichting standpunt

1. De landelijke commissie stelt de onderwijsinstelling, degene op wiens gedraging het verzoekschrift betrekking heeft, en de verzoeker in de gelegenheid hun standpunt toe te lichten.
2. De landelijke commissie beslist of de toelichting schriftelijk of mondeling en al dan niet in elkaars tegenwoordigheid wordt gegeven.

Artikel 20.

Inlichtingenplicht

De onderwijsinstelling, onder haar verantwoordelijkheid werkzame personen – ook na het beëindigen van de werkzaamheden - alsmede de verzoeker verstrekken de landelijke commissie de benodigde inlichtingen en verschijnen op een daartoe strekkende uitnodiging voor haar.

Artikel 21.

Termijnen

1. De landelijke commissie handelt het verzoekschrift af binnen twaalf weken na ontvangst ervan.
2. De landelijke commissie kan de afhandeling voor ten hoogste acht weken verdagen.

3. Van de verdaging wordt door de secretaris schriftelijk mededeling gedaan aan de verzoeker, de onderwijsinstelling en aan degene op wiens gedraging het verzoekschrift betrekking heeft.

Artikel 22.

Bevindingen en oordeel

Wanneer de behandeling is afgesloten stelt de secretaris van de landelijke commissie de verzoeker, de onderwijsinstelling, degene op wiens gedraging het verzoekschrift betrekking heeft alsmede de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk en gemotiveerd in kennis van de bevindingen van het onderzoek naar de gedraging en het oordeel van de landelijke commissie daarover. Aan het oordeel kunnen aanbevelingen, voorwaarden of de sanctie als bedoeld in artikel 23 vierde lid worden verbonden.

Artikel 23.

Gevolgen

1. Indien de landelijke commissie het verzoekschrift gegrond verklaart, kan zij de onderwijsinstelling opdragen een nieuw besluit te nemen of een andere handeling te verrichten met inachtneming van haar oordeel.
2. Onderdeel van het oordeel kan zijn een vergoeding door de onderwijsinstelling waarop het verzoekschrift betrekking heeft van de kosten zoals bedoeld in artikel 16 van dit reglement.
3. Indien de landelijke commissie het verzoekschrift gegrond verklaart, kan zij aan haar oordeel aanbevelingen, voorwaarden of de sanctie, als bedoeld in het volgende lid verbinden.
4. De sanctie bestaat uit het verwijderen van de onderwijsinstelling uit het register.
5. Bij het opleggen van de in het vorige lid bedoelde sanctie, wordt door de landelijke commissie tevens bepaald voor welke termijn de verwijdering geldt, waarbij de minimale duur van deze termijn één jaar bedraagt.

Artikel 24.

Registratie en publicatie

1. De secretaris draagt zorg voor registratie van de bij de landelijke commissie ingediende verzoekschriften.
2. Ten aanzien van de geregistreerde verzoekschriften en de wijze van afdoening ervan vindt bekendmaking plaats in het jaarverslag, op de internetsite en in publicaties van de landelijke commissie.

Artikel 25.

Verzoekschriften registerbeheerder

Op verzoekschriften betreffende de registerbeheerder is deze afdeling, met uitzondering van het artikel 23, tweede tot en met vijfde lid van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 5.

Slotbepaling

Artikel 26.

Inwerkingtreding

De wijzigingen op dit reglement treden in werking op 4 december 2009.

*Aldus bepaald en vastgesteld door de Landelijke Commissie,
Utrecht, 16 december 2009,*

Prof. mr. R. Fernhout
voorzitter

mr. A.G.D. Overmars
secretaris